

Sjećanje i pozdrav parobrodu „Ston“

Parobrod »Ston« nikada neću zaboraviti jer sam na njemu započeo prvu svoju navigaciju za vrijeme I svjetskog rata.

Nastojat ću da opišem njegov dugi, 56-godišnji plovidbeni staž.

Parobrod je sagrađen u Malom Lošinju 1909. godine i imao je 201 BRT, a nosivosti 136 tona. Naručilac broda bila je Obalna paroplovidba d.s.o.j. u Dubrovniku. Ovo je bio prvi željezni parobrod ovog društva, a bio je namijenjen za putničko-teretni saobraćaj na pruži Mljet—Ston—Dubrovnik. Ovo parobrodarsko društvo imalo je tri drvena parobroda: »Cavtat«, »Gruž« i »Mljet« tako da su tim imenima bila počašćena mjesta okolice Dubrovnika.

Na sastanku društva raspravljalo se o imenu novog broda. Došlo je do žučne diskusije između akcionara iz Šipana i Stona jer je svaka grupa htjela da se imenom počasti njihovo mjesto. Mučnu situaciju uspio je da smiri član uprave društva pok. dr Baldo Martechini. Zatražio je riječ i kada su se duhovi smirili, prisutnima je postavio pitanje: »Gospari, molim vas da mi rećete čiji je ovo vapor?« Na ovo pitanje svi su se iznenadili, međusobno se pogledali i odgovorili: »Naš«.

»Kad je tako«, odgovori dr Martechini, onda mu i dajmo ime NAŠ! Pod tim imenom uplovio je 1909. prvi put po starijim dubrovačkim pomorskim običajima u gradsku luku pod zapovjedništvom pok. Martinolić kap. Adolfa.

Moje prvo ukrcanje na ovaj parobrod uslijedilo je za vrijeme I svjetskog rata, 1917, za ljetnih školskih praznika. U to vrijeme su kroz Dubrovnik često prolazile vojne kolone za Albaniju. Zbog pomanjkanja vodiča za mazge žandari su često činili racije i hvatali starije učenike srednjih škola. Jednog jutra nas nekoliko učenika smo se kupali na Lazaretu u Gružu. Ugledali smo žandare kako dolaze na kupalište te smo poskakali u more i preplivali na drugu stranu luke. Kada smo bili na dohvat obale, naišli su ponovo žandari i mi smo se plivajući razbjegli. Najbliži mi je bio parobrod »Naš« i ja sam doplivaao pod krmu i sakrio se s vanjske strane kormila. Žandari me nisu primijetili, a kada su otišli, plivao sam uz bok broda. U tom momentu opazio me zapovjednik broda, pružio mi ruku i podigao na brod. Odmah mi je dao njegovu bijelu bluzu i rekao da idem u kuhinju i da mu donesem objed kako bi žandari vidjeli da sam zaposlen. Kada sam taj

posao obavio, zapovjednik mi je rekao da mogu ostati na brodu što sam vrlo rado prihvatio. Tako je započela prva moja navigacija.

Brod je bio rekviriran i stajao je u Gružu na raspolaganju vojne komande. Društvu je bio na raspolaganju dva puta sedmično i tada je vršio prugu do Stona. Za vrijeme tog ukrcanja nijesam imao moreplovnicu, a ni platu. Dužnost mi je bila stajati uz kormilo, samo prilikom pristajanja kormilo bi preuzeo kormilar. Kada je bio dan pruge, hranu sam morao nositi od kuće. U to vrijeme posada se sastojala od zapovjednika, strojara, vođe palube, 2 kormilara, ložača i ugljenara.

Kada bismo prevozili hranu za vojsku, nisam nosio hranu od kuće jer bi se krcala u skladište a vojnik bi čuvao grotlo da ne bi tko što uzeo, a stražar nije znao da u III klasi imamo tajni otvor kroz koji bismo uzeli potrebnu hranu bar za taj dan.

Sa broda sam se iskrcao, zapravo dezertirao 10 dana prije početka školske godine.

Godine 1922. osnovana je Jadranska plovidba, a prestaje djelovati Obalna paroplovidba i parobrod »Naš« prelazi u novo društvo. Jadranska plovidba je za obavljanje lokalnog putničkog saobraćaja u dubrovačkoj okolici imala tri parobroda: »Naš«, »Kraljevic« i »Hrvat« koje je 1928. godine kupila Dubrovačka plovidba. Tada parobrod »Naš«, nakon 19 godina dobije novo ime »Ston«. Napominjem da su i Šipanjani počašćeni davanjem imena jednom brodu koji je nosio ime njihova otoka od 1932. godine.

Za vrijeme II svjetskog rata parobrod »Ston« je do kapitulacije Italije plovio između Dubrovnika i Splita, a za kapitulacije Italije Talijani su njime pobjegli iz Dubrovnika i, napustili ga. Brod je tada stupio u službu NOV. Kao što sam ovim brodom započeo navigaciju, tako sam njime putovao prvi put pod novom jugoslavenskom zastavom. Naime, prilikom prebacivanja iz Biokova na Vis putovao sam iz Jelse do Visa, a zapovjednik je bio Šišević kap. Ivo. Nakon oslobođenja Splita »Ston« je prvi parobrod koji je uplovio u splitsku luku, a prenio je s Visa članove Oblasnog odbora Dalmacije među kojima se nalazio i Vladimir Nazor.

Nakon rata obavljao je razne pruge u lokalnom saobraćaju da bi stupanjem novog voznog reda za ljeto 1965. izvršio svoje zadnje putovanje na istoj pruži za koju je bio nabavljen. Iz Splita je tiho otegljen u rezalite Brodospasa u Solinu. Tog jutra pogledom sam ga pratio sve dok nije nestao iza rta Sustjepana.